

er gjort, og som har faaet sit Udtryk i forskellige Lovforslag, henvises til Behandling af den samme Kreds af Medlemmer indenfor et Udvalg, skal vi med god Villie fra alle Sider kunne naa et Resultat. Men skal vi naa det, maa de Herrer ikke blive paa den ensidige Bane, ad hvilken de hidtil har bevæget sig, men de maa søge at erhverve sig et alsidigt Syn paa disse Spørgsmaal.

Fraenkel: Jeg har forstaaet, at det er den højtærede Formands Mening at slutte denne Debat i Dag, og dette Ønske deles naturligvis af Tinget. Jeg skal derfor lade hele Hovedmassen af de Spørgsmaal, som er rejst overfor mig, ligge og kun gaa ind paa enkelte af dem. Jeg takker først for den venlige Anerkendelse, der er ydet mig for den Alvor, man rigtig har følt laa bagved min lange Tale i Gaar. Det har naturligvis glædet mig. Endnu mere har det glædet mig at høre, i hvert Fald den ene af de Herrer, som ellers er mine politiske Modstandere, den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Rode), udtalte Villie til virkelig at komme Problemet til Livs, til at komme til at arbejde i det, ubundet ogsaa i formel Henseende af det foreliggende Lovforslag. Jeg tror ogsaa, at den anden ærede Ordfører, Ordføreren for Socialdemokratiet (Hans Nielsen), selv mente, at han vilde møde med en god Villie til ganske objektivt at tage Lovforslaget under Behandling, men jeg er ikke saa sikker paa, at han vil være i Stand til det. Thi det ærede Medlem kom jo ind paa en hel Del Sideveje, som det havde været uødvendigt at betrede, og som ikke kunde have noget andet Maal end at glorificere den socialistiske Stat, hvilken Samfundsform vi jo heldigvis endnu ikke har haft Anledning til at gøre Erfaringer i, og til paa den anden Side at nedsætte den kapitalistiske Stat gennem Paavisning af de store Brøst, som ogsaa denne Samfundsform frembyder, og hvorom ingen Mennesker — jeg i hvert Fald absolut ikke — er i Tvivl, og som man altsaa gør sit bedste for i Enkeltheder at rette paa. Lad mig dog sige lige straks til det ærede Medlem, at hvis han bruger dette Lovforslag til et Fremstød i Retning af den socialdemokratiske Stat eller socialdemokratiske Institutioner, saa kan vi selvfølgelig ikke komme i Samarbejde, for lige det stik modsatte vil vi. Det, vi ikke ønsker, det, vi frygter i denne Udvikling, er jo netop en Koncentration, som fører op imod Forhold, som Socialdemokraterne ofte nok har sagt var den simple Overgang til det, de ønskede:

at det hele koncentreredes i Staten. Men det, vi vil, er netop det stik modsatte. Vi frygter den stærke Koncentration, selv hvor vi erkender, at den af rent tekniske og økonomiske Grunde er en Nødvendighed, og vi ønsker derfor ikke at give den fuldstændig fri Bane, vi ønsker at lægge den de Hindringer i Vejen, vi kan, at bringe Momenter ind i Udviklingen, som i højest mulig Grad er i Stand til at sikre det, der er vort Ideal og vore Ønsker: nemlig den frie Konkurrence. Jeg siger altsaa, at hvis det ærede Medlem ikke vil bruge Lovforslaget ud fra dette Synspunkt, kan vi ikke komme sammen i Arbejdet. Det var den store Forskel, der efter min Opfattelse — jeg kan jo have taget fejl — laa i den Maade, paa hvilken det ærede Medlem Hr. Hans Nielsen tog Sagen, og paa hvilken det ærede Medlem Hr. Rode tog Sagen. Hos den sidstnævnte fik jeg en Følelse af, at her var virkelig Villie til objektivt at behandle Problemet.

Jeg er saa meget imod at gaa til dette Problem i den Form, hvori det er forelagt af de ærede Forslagsstillere, fordi det kun tager Sigte paa een Side af Problemet og en mindre væsentlig. Naar man lovgiver mod Truster eller Monopoler, som det hedder her, tager man egentlig Sigte mere paa Problemets juridiske Side, hvorimod det, det gælder om, er at faa fat i Spørgsmaalets økonomiske, men først og fremmest dets sociale og politiske Sider, og det faar man kun ved at rette Arbejdet imod Arten, eftersom alle Grene af Arten indeholder det karakteristiske Hovedmoment: Koncentrationen. Man kan have Monopoler, der arbejder uden Spor af Skade for Samfundet, og det er de fornuftigste af dem, selvfølgelig, og man kan udenom disse Monopoler have koncentrerede Bedrifter, der slet ikke er Monopoler, og som arbejder i højeste Grad til Skade for Samfundet. Det er altsaa selve Arten, det er den koncentrerede Bedrift, som Forslaget skal være rettet mod, og derfor er jeg saa meget imod at optage Lovforslaget i den Form, som de ærede Forslagsstillere har givet det. Der er jo ogsaa andre Grunde, hvorfor jeg nødig gaar med til det. Det er, som jeg sagde i Gaar, ikke muligt, naar man læser dette Lovforslag, at komme bort fra, at Hovedsagen for Forslagsstillerne har været Hensynet til Konsumenterne. For mig er Hensynet til Konsumenterne ganske underordnet, ikke just, fordi jeg bryder mig om at betale det dobbelte af, hvad der er nødvendigt, for en Ting, men det er til syvende og sidst ikke det, det kommer an paa. Hvis det bliver alt for galt, vil man dog ad den